

Postfață

Prezență caldă și rafinată în peisajul mereu primitiv și altruist al filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor, Persida Rugu generează invariabil sentimentul descoperirii unei entități în care subtilitatea intelectuală, profunzimea culturală, acuitatea intuiției și stăruința estetică se combină obsesiv într-o personalitate marcată până la nivel celular de creația sa, de instinctul impecabil al poeziei, pe care o slujește și rafinează de mai bine de patru decenii. După debutul în paginile revistei timișorene *Orizont* (1983), autoarea a perfecționat sistematic un exercițiu liric ridicat la rangul de principiu existențial, oglindit în fiecare dintre cele zece volume de poezie apărute în trenea primei întrupări editoriale, *Desculță în iubire*.

Apărut în 1990, la Editura Dacia, acest prim volum a fost acompaniat de concentrata viziune critică a regretatului Petru Poantă, care observa că Persida Rugu „*practică cu dexteritate asintazismul și eliptismul, apropiindu-se adeseori de sugestivitatea, eleganța și spiritul de finețe al haiku-ului*”. Dacă substanța simbolică și dinamica interioară a poeziei

Persidei Rugu înregistrează ulterior anamorfoze fascinante, ce oglindesc și transfigurează fiecare etapă a împlinirii de sine a unui spirit superior, condiționat de provocarea metamorfozelor mereu proaspete din propria sa creație, afinitatea pentru exprimarea eliptică și sublimarea aforistică a ideii marchează, sub aspect stilistic, o artă poetică bine articulată, capabilă să asigure un *continuum* subtil între sensibilitatea care-și reclamă un spațiu vital de expresie și Poezie.

Așezat programatic în siajul jocului cu nuanțele memoriei, inspirat de reflecția romanescă a lui Pascal Quignard invocată în *motto*, și construit pe geometria regulată a celor patru momente ale zilei (răsărit – amiază – amurg – întunecare), volumul *Poeme pe zimții vântului* se configurează, sub aspect compozițional, ca o construcție lirică de esență cuaternară, dotată cu o impresionantă încărcătură simbolică, foarte pregnantă ideatic, în care senzorialitatea acută a peisajului spiritual beneficiază atât de sensibilitatea artistică imanentă a Persidei Rugu, cât și de luciditatea ei intelectuală, cultivată cu obstinație și transformată în reflex estetizant.

Albatrosul din zori, actul prim al acestei incursiuni lirice temporizate, se deschide sub semnul augural al luminii, reconfirmând, dacă mai era nevoie, predilecția poetei pentru regimul plurivalent al acesteia, începând cu imaginarul cromatic și terminând cu încărcătura

spirituală. Evident, cea din urmă accepțiune domină fără drept de apel în poemul *Aripa jertfei*, din care se poate decupa un crez care a permeat constant fiecare dintre volumele Persidei Rugu: „*E arderea luminii sacre/ în noi în voi în univers/ și curge ruga dinspre lacre/ și totul se transformă-n vers*”. Încetivată sacral, conjuncția luminii cu programul liric al unui mesianism cu extensie universală accentuează pozitivitatea creatoare înscrisă în logica internă a Poeziei, în care totul face sens și nimic nu se pierde. Mai mult decât atât, într-un alt text al acestei secțiuni prime, intitulat *Zodie*, lumina se convertește în epicentrul unei extruziuni imaginare copleșitoare, în care clarobscurul tablourilor se dovedește a fi doar un afluent al bogăției metaforic-sinestezice generate de Cuvânt și de spiritul emblematicului Lucian Blaga, căruia îi este închinată poezia.

O cu totul altă gamă cromatică etalează poemul intitulat *Alchimie cotidiană*, dezvoltare ludică în care Cosmosul se recompune urmând o logică descendentă, dublată de un vector originat în exterioritatea cea mai îndepărtată („*E soarele sidef*”) și orientat către intimitatea celulară: „*și de rubin sunt stropii goi/ din sângele ce arde-n vine/ când perle curg din ochi șuvoi*”. Evident, nu e nimic obișnuit în acest reflex perfect al alchimiei lirice cultivate în fiecare vers al acestui

volum, în care fiecare formulă e decantată până în punctul maximei sale forțe expresive.

Menținându-se în sfera intensității spirituale privilegiate, *lumina* aglutinează îndepărtate valențe genezice și intime revelații identitare în limitele compacte ale unui poem precum *Aritmie*, reamintindu-ne astfel că, dintotdeauna, experimentele poeziei au însemnat pentru Persida Rugu tot atâtea căutări de sine: „*Lumină albastră de început de lume/ solstițiul toarce tăcerea/ îngemănată cu fibra soarelui absent/ țesătură de foc/ întâlnirea cu tine/ dincolo de-argilă/ arderea tenebrelor*”. Această arheologie lirică hibridă ancorează profund în straturile memoriei și evită măiestrit căderea în melancolie, chiar și atunci când ea înregistrează trecerea, angrenând un mecanism compensativ elevat, elocvent transcris în *Singurătatea e-o nălucă*.

Pivotul soteriologic al volumului ține de o credință nezdruncinată, transpusă în cuceritoare narațiuni lirice, rostuite ritualic în jurul unor incantații tulburătoare, precum „*copilul desăvârșește tăcerea*” din *În oglinzile inimii*. De-a lungul tuturor versurilor, copilul ocupă întotdeauna centrul afectiv, eminentemente pozitiv, reflex al unei tandreți spirituale rafinate: „*Copilul meu, ascunsă apă vie/ înscrisă-n datini și în legământ/ izbândă-mi ești prin lacrima pustie / și amforă de mir întru cuvânt/ Copilul meu, lunară plăsmuire/ a sfintei porți deschise-n infinit/ prin arșiță*

cu-a pasului ivire/ ne-aduci în suflet arbore de schit” (Cântec de dragoste). În același regim, în poemul intitulat Hieroglifă lumina se deschide înspre o serializare plurală, impregnată de simbolismul christic: „Bucuria e lumina tăcută a inimii/ [...] bucuria e lacrima pân-tecelui/ [...] e lemnul străpuns de cuie/ [...] e scara – amețitoare spirală/ a trecerii dincolo/ [...] bucuria e marca iubirii”.

Contemplat în *Poeme pe zimții vântului (1)*, miracolul poeziei, al forței metamorfice de care dispun cuvintele reverberează subtil ca justificare supremă a stăruinței lirice: „*Literele au căzut din poem/ formând un alt/ poem/ mă întreb/ cum stă unul lângă/ celălalt/ de parcă nu s-ar fi cunoscut/ niciodată/ poemul cel vechi/ și poemul cel nou care/ s-a format singur/ amândouă se agață/ de zimții vântului/ călătorind/ fiecare/ în altă parte*”. În viziunea Persidei Rugu, poemele sunt entități organice, independente, dotate, fiecare, cu un destin particular. Un pas mai departe, *Cuvântul* devine protagonistul unei pseudo-mitologii eroice, grefate invariabil în destinul poetului: „*Cuvântul –/ marele arbore format din silabe/ sunete și tăceri/ [...] El, Cuvântul,/ se-acoperă de un gri mlăștinos/ când cade pe câmpul de luptă/ al războaielor invizibile/ sau pleacă pe țarmuri/ necunoscute/ schimbându-și sonoritatea de hlamidă/ regală/ cu pelerina incertitudinii/ turn al lui Babel/ transmutat*

în inima noastră/ cu arșiță de omăt/ ocrotind ierburi crescute/ de veacuri/ în fisura destinului”. Locuirea de către cuvinte și în cuvinte definește orizontul spiritual-afectiv și programatic al *Poemelor pe zimții vântului*, cea de a doua formulă fiind impecabil transcrisă într-o serie descendent-esoterică: „Locuiesc în cuvintele tale/ [...] locuiesc în silabele tale/ [...] locuiesc în șoaptele tale/ [...] locuiesc în tăcerile tale/ [...] locuiesc în pleoapele tale/ [...] locuiesc în cuvintele tale” (*Cântec de curcubeu*).

În *Amiaza rinocerilor*, ionesciana secvență secundă a volumului, o *Sinestezie* acutizată, violent manifestată, anunță intensificarea regimului imaginar și a trăirilor încorporate tranzitiv în țesătura cuvintelor: „Pe zidul din față îmi văd/ auzul/ lovindu-se brusc de cărămida sângerie/ în clopotul turlei/ îmi aud privirea/ zbatându-se agonice/ între pereți de metal/ în inima din pieptul celui mort/ îmi simt sângele/ clădind o turlă/ un perete/ un clopot”. Agonală și pregnantă senzorial, poezia acestui moment se distanțează de seninătatea zorilor și de încrederea în forța cuvântului, după cum ne demonstrează primele versuri din poemul *Tristețea îngerilor*: „Străzile sunt pline de ecouri/ cauți omul și-i găsești umbra/ cuvintele devin zgură și fum/ în tainița lor se iscă păsări de pradă”.

Odată cu poemele acestui ciclu, intrăm în regimul cotidianului, al cetățeanului și al timpului

profan, dezagregant și destructiv în raport cu memoria. Neconcesivă, coregrafia lor cinematografică din *Kilometrul 0* pare împlânzită mai întâi de sugestia clasică a visului, inserat în final, și redirecționată înspre efervescența existențială a maturității, transcrisă în imagini opulente în poemul consecutiv, intitulat *Cântecul nașterii*: „*Amiaza – pocal de lumină arzândă/ din care beau cu patimă până la capătul zilei/ nu-mi satur niciodată sufletul/ de fluidul acesta aurifer/ care-mi cotropește toate simțurile/ topindu-mă și pe mine/ frunză arsă de ninsoare/ râu curgând spre amonte/ flacăra nemistuită de timp*”. Însă o fină condiționare orfică transformă aici „*pocalul de lumină*” în „*pocal de trup/ însăsmânțând pământul deceniilor/ târzi*”, în materialitate marcată thanatic.

Regimul luminii din volum se schimbă odată cu intrarea în zodia amiezii, spectrul ei fiind definit acum de intensitate, arșiță, ardere și trecere. În *Curcubeu alchimic*, de pildă, „*podul de foc despică inima în două jumătăți/ [...] Privirile noastre – lumânări aprinse în/ grădina plăcerii/ [...] Cuvinte străjeri de foc ai soarelui de amiază/ adapă cu proaspătă sevă/ rădăcina luminii/ podul de foc desparte lum*”. Dedicat lui Eugen Ionescu, poemul *Printre rinocerii amiezii* reconstituie liric axul dramatic referențial al miezului zilei, trimițând subtil înspre Lethe, celălalt versant al memoriei invocate în *mottoul* volumului: „*Acolo/ scaunele goale*

*așteaptă prezențe/ de foc/ uitarea cerșește uitare/
semnele vorbesc în limbi necunoscute/ oamenii sunt
umbre fără de nume”.*

Această translație nu înseamnă că uitarea s-a instaurat suverană în spațiul liric, din moment ce – ne atenționează Persida Rugu în *Din lucarnele memoriei* – „griul e culoarea veștedă a speranței”, iar, în athanorul cuvântului, „celelalte nuanțe (te) vor urma”. Din sfera mai îngăduitoare a celorlalte nuanțe se desprind două tablouri lirice aparte, *Amintire cu mama* și *Pleoape de toamnă*, ultimul consacrat unui Cluj „*inundat de o dulce/ sacră lumină*”, în care amintirea, iubirea și împăcarea cu destinul se conjugă. Avem aici, de fapt, aceeași tipologie a luminii spiritualizate, pe care poeta o invocă în rugăciunea celei de-a treia încarnări din *Poemele pe zimții vântului*: „*Învește-i, Doamne, pe oameni în lumină/ ca-ntr-un bandaj de suflet/ ori ca-ntr-o velință scoasă din lada/ de zestre a timpului/ acolo rănille se vindecă singure/ se-aud șoaptele lui Dumnezeu/ între ierburile livezii și fructele căzute în țărână/ și totul tace ascultându-le ca pe-un șopot/ de râu*”.

Lumina și memoria/ uitarea își redimensionează dinamica în *Frunza de jad a înserării*, cel de-al treilea act al volumului. Învestit relațional în *Puntea de lumină*, care „*îți poartă pașii/ între inima mea și lacrima lunii*”, amurgul își conservă condiția de

perimetru intermediar și într-un poem sugestiv intitulat *Între două galaxii*, „între” fiind cheia fundamentală a discursului liric. Explicită în opțiunile din *Pecetea anotimpului* – „lumea se împarte în roșu și alb/ între pace și război/ între el și ea” –, ea deschide potențial și rememorarea lirică a bunicului și, implicit, a propriilor rădăcini, din *Cântec solar*, poem a cărui simbolistică thanatică trimite înspre arealul soarelui negru, la fel cum poate genera o cheie de lectură pentru elipticul poem *E seară*: „E seară/ lumina curge înlăuntrul lucrurilor/ temerară retragere a tainei/ în fața altei taine/ acolo gastează tăceri/ din care se iscă/ umbra lichefiată a/ cuvintelor de mâine/ e seară”. Aceeași logică internă activează scenariul cu miză resurecționară din *Scrisoare către fratele meu*: „Curge ziua de azi spre/ hotarul de ieri/ lumina se-ntoarce spre mâine/ cum să pășesc între cele două/ emisfere de timp/ sufletul e puntea suspinelor/ la margini de pod/ aștept învierea”.

O înțelepciune calmă guvernează multe dintre poemele înserării, reflex al unei maturități spiritualizate. Pivotal ideal al acestei înțelepciuni rămâne cuvântul scris, poematic, beneficiar al luminii și al memoriei: „Arîpa smereniei îmblânzește chinul/ e lină și răco-roasă/ ca ploile serilor de vară/ când păsări își găsesc culcuș/ sub streășina inimii/ când flacăra câmpiei își subțiază văpaia/ când trenurile trec prin făgașul

memoriei/ fără niciun zgomot/ când pasul tău/ luna-
tec luminiș de pădure/ se-mbină cu zăbrelele nopții/
[...] *aripa smereniei e mâna ce scrie/ solarul cuvânt
din cartea/ vieții*” (*E mâna ce scrie*).

Pietrele nopților însângerate adună ecourile lirice ale umbrei și uitării, oponenti implacabili într-un *agón* de o senzorialitate cruntă, somatizantă: „*Aripa de înger între crengi de metal/ din pădurea sculptată/ de nepătruns/ foșnește a somn printre lacrimi/ [...] Evantaiul durerii mă taie/ în fâșii de carne cuvântătoare/ neatînse de humă / Acolo – cernerea este a umbrei de zeu/ care alunecă prin sângele nostru/ ca o flacăară/ zămislitoare de vămi*” (*Viziune cu trepte*). Absența, angoasa, trecerea, tăcerea, somnul și întunericul domină regimul imaginar al acestui *Anotimp necunoscut*. Un intermezzo consolator se strecoară în *Copilărie cu îngeri*, recuperare fabuloasă a unei mitologii infantile populate cu ființe celeste: „*îngerii anilor uitați în leagănul/ de pe insula nadirului/ îngerii apelor ai munților oglindiți în cascade/ îngerii pașilor rătăciți printre arbori/ legați cu inele de ierburi și rouă/ dincolo de orizontul atingerilor noastre/ îngerii nisipului ai cavalcadelor de fum/ îngerii amurgului de jăratric/ risipit în sângele inocenților/ îngerii Cuvântului/ vecinii aceia, îngerii de fiecare zi/ îngerii copilului când copilul/ era doar un copil*”.

Decantată spiritual, „foamea de îngeri” intră în ritualul resurecționar imaginat în poemul *Naștere perpetuă*.

Rafinată, instinctivă și imperativ existențială, poezia Persidei Rugu mizează pe un instrumentar stilistic impecabil, grație căruia jocul sofisticat al mitologizărilor contrastive, somptuozitatea universului simbolic, amplitudinea cognitivă și certitudinea spirituală funcționează întotdeauna simbiotic și autoreflexiv.

Constantina Raveca Buleu

Cuprins

ALBATROSUL DIN ZORI

Aripa jertfei	11
Cântecul trubadurului orb	12
Aritmie	13
Singurătatea e-o nălucă	14
În oglinzile inimii	15
Zodie	17
Alchimie cotidiană	19
La poarta cu trei inimi	20
Poeme pe zimții vântului (1)	21
Hieroglife	22
Transmigrare	24
Cântec de dragoste	25
Umbra Edenului	26
Cuvântul	28
Arhipelagul ploilor	30
Cântec de curcubeu	31
Lumina dintre două anotimpuri	33
Perspectivă	34
Poeme pe zimții vântului (2)	35
Rouă de decembrie	36
Și păsări vin	37

AMIAZA RINOCERILOR

Sinestezie	41
Profilul zilei de luni	42
Tristețea îngerilor	43

Printre rinocerii amiezii	44
Kilometrul 0	45
Cântecul nașterii	47
Supraviețuire	48
Curcubeu alchimic	49
Din lucarnele memoriei	50
Podul de foc	51
Gregoriană	52
Timișoara	53
În umbra celor trei clopote	54
Câmpia de foc	55
Echinox	56
Duminică de octombrie	57
Pleoape de toamnă	58
Amintire cu mama	60
Poeme pe zimții vântului (3)	61
Ziua îngerilor	62
Noiembrie țesut pe osatura toamnei	63
Dialog imaginar	65
Cântecul pelerinului	67
Inelul zilei	69
Mileniu bolnav	71
Amiază cu lăstuni	73
Abrupt	74
Cod roșu de marți	75
Oglinda ielelor	76

FRUNZA DE JAD A ÎNSERĂRII

Rodire	79
Puntea de lumină.....	80

Între două galaxii	81
Cântec solar	82
Pădurea albastră. Detaliu	84
În solul inimii	85
E seară	87
Scrisoare către fratele meu	88
Aceeași lumină. După Haifa	89
Albastru de iunie	90
În scorbura de jad	91
O umbră de miercuri	92
Corăbii la orizont	94
Viziune retro	95
* * *	96
Negura șarpelui și zdrobirea sa	97
Izbăvire	98
E mâna ce scrie	99
Nu mă mai căuta	100
Singurătatea așterne crini	101
Esență	102
Silabe de noiembrie	104
Poeme pe zimții vântului (4)	105
Frunza de jad a înserării	106
Ascunse lumi	107
Umbra casei din câmpie	108
Pecetea anotimpului	109
Tăcerea	110
Nisipuri albe	112
Singulară, ziua ta	113
Ploile de jar	114
Poeme pe zimții vântului (5)	115

Amurg de iarnă 116

PIETRELE NOPTILOR ÎNSÂNGERATE

Viziune cu trepte 119

Ecou de marți 120

Copilul și păsările 121

Trecerea prin solstițiu 122

Melopee..... 123

Copilărie cu îngeri 124

Aș vrea 126

Țesătura nevăzută 127

Stanțe 128

Triptic 129

Umbra trandafirului 130

Stinsele chemări 131

Anotimp necunoscut 132

Copilul și arborele nopții 133

Naștere perpetuă 134

Stigmatul singurătății..... 135

Postfață (Constantina Raveca Buleu) 137